

27.08x32.73	31	2	עמוד	מטריב - עסקים	05/2012	32129410-2
קריית אונו עירי - 62601						

02
זמן מקומי
 בסקר ראשון מסוגו
 מדרגת חברת
 D&B את הערים
 המשגשגות במדינה

הלוואי על אירופה

הפתעה: אף אחת מ־8 הערים הגדולות בישראל אינה סובלת מגירעון תקציבי • דירוג הערים המשגשגות של חברת דן אנד ברדסטריט מציב את ראשון לציון במקום השני מבין הערים הגדולות מיד לאחר תל-אביב

אילת. שיא במספר העסקים בסכנת סגירה

מאת שלומית צור

8 הערים הגדולות בישראל הצליחו לשמור על עודף תקציבי ולא רשמו גירעון נות בשנת 2010 – כך עולה מדירוג שערכה קבוצת ניהול הסיכונים דן אנד ברדסטריט ישראל. הדירוג משקלל 4 פרמטרים: מצבה התקציבית של הרשות, יכולתה לגבות ארני-ונה, היחס בין מספר עובדי הרשות לבין מספר תושביה והיחס בין מספר העסקים לבין מספר התושבים.

בראש הדירוג המשוקלל של 8 הערים הגדולות ניצבת תל-אביב, שנהנתה מהכי נסות של 4 מיליארד שקל בשנת 2010. הדירוג מראה כי לא תמיד יש התאמה בין הכנסות העירייה לבין מיקומה בדירוג. כך למשל, ירושלים נהנתה ב־2010 מהכנסות הגבוהות ביותר אחרי תל-אביב, 3.6 מיליארד שקל, אך היא מדורגת אחרון נה בדירוג הערים הגדולות בשקלול כל הפרמטרים. ראשון לציון, שהכניסה לקר פתה רק 1.2 מיליארד שקל ב־2010, מדורגת רגת שנייה בדירוג המשוקלל בזכות עודף תקציבי גבוה. חיפה, שנהנתה מהכנסות של שני מיליארד שקל ב־2010 ומהשיעור הגבוה ביותר של עודף תקציבי מבין הערים הגדולות, מדורגת במקום החמישי, בין היתר משום ששיעור גביית הארנונה בעיר זו הוא הנמוך ביותר מבין 8 הערים הגדולות: 7.3%. מבין אלה רשמה נתניה את ההכנסות הנמוכות ביותר לשנת 2010: מיליארד שקל בלבד. נתניה גם "זוכה" לעודף התקציבי הנמוך ביותר מבין הערים הגדולות. עם זאת, היא מדורגת שלישית בטבלה בשקלול כל הפרמטרים. מבין 20 הערים הבינוניות (200-50 אלף תושבים) הרצליה מדורגת ראשונה בזכות

עודף תקציבי של 21.5 מיליון שקל, שהוא הגבוה ביותר, והכנסות של 680 מיליון שקל. אחריה מדורגת גבעתיים, אף שהכנסותיה לשנת 2010 היו מהנמוכות בקטגוריית 20 הערים הבינוניות ועמדו על 290 מיליון שקל בלבד. עיריית נהריה, המדרגת אחי רונה מבין 20 הערים הבינוניות, הכניסה לקופתה סכום גבוה יותר מזה של גבעתיים:

307 מיליון שקל. עיריית רמת גן זכתה להכנסות הגבוהות ביותר בקרב הערים הבינוניות, 923 מיליון שקל, והיא מדורגת שישית בטבלה המשוקללת. היא נהנית גם מהיחס הגבוה ביותר של עסקים לתושבים מבין 20 הערים הבינוניות. אחריה נמצאת הרצליה, ואילו העיר שיחס העסקים לתושבים בה הוא הנמוך ביותר

בקטגוריה זו היא נצרת עילית. העיר שהגירעון התקציבי שלה הוא הגבוה ביותר מבין 20 ערים אלה היא אילת, שרשמה גירעון של 8.5 מיליון שקל ומדרגת במקום ה־11 בטבלה. עיריית רחובות מציגה הכנסות של 650 מיליון שקל, מהגבוהות ביותר מבין הערים הבינוניות, אולם מדורגת במקום ה־14 בלבד בדירוג הרשויות

דירוג הרשויות הקטנות (מתחת ל־50 אלף תושבים)

שם הרשות	הכנסות במיליוני שקלים	עודף (גירעון) בתקציב רגיל (%)	סך עודף (גירעון) בתקציב רגיל במיליוני שקלים	גביית ארנונה (%)
1 עיריית גבעת שמואל	109.6	4.2	4.6	0.95
2 עיריית רמת השרון	311.2	0.4	1.3	0.95
3 עיריית נשר	147	0.9	1.4	0.94
4 עיריית ראש העין	222.5	0.8	1.7	0.89
5 עיריית יהוד-נווה אפרים	148.8	0.3	0.4	0.87
6 עיריית יבנה	200.7	2.4	4.8	0.87
7 עיריית טירה	76.9	2.8	2.1	0.40
8 עיריית עפולה	229.6	0.2	0.6	0.83
9 עיריית מעלה אדומים	189.9	2.3	4.4	0.93
10 עיריית נס ציונה	219.7	0.1	0.2	0.90
11 עיריית קריית ביאליק	236.2	-0.5	-1.2	0.88
12 עיריית אור יהודה	204.8	0	0	0.82
13 עיריית קריית אונו	193.3	0.1	0.2	0.91
14 עיריית טירת הכרמל	141.3	0.5	0.7	0.84
15 עיריית יקנעם עילית	106.5	-0.4	-0.4	0.94
16 עיריית אריאל	89.1	0.4	0.4	0.85
17 עיריית מגדל העמק	131.3	0	0	0.91
18 עיריית קריית מוצקין	179.1	-0.7	-1.2	0.89
19 עיריית רהט	156.6	3.8	5.9	0.71
20 עיריית שפרעם	139.3	1.4	2	0.62

הבינוניות עקב הגירעון בתקציב העומד על 6.4 מיליון שקל, השני בגודלו אחרי אילת. ראש עיריית רחובות רחמים מלול אמר בתגובה: "נכנסתי לתפקיד ב־2010 ומהיום הראשון ריכזתי מאמצים בהגדלת ההכנסות ובפיתוח כלכלי ותכנוני. התוצאה היא שגם סיימנו את 2011 כעודף תקציבי וגם השארנו תקציבי פיתוח בסך 350 מיליון שקל, קרי השקעות בעיר וב־תושבים. רחובות שוב רשמה עלייה של 20% בבקושים לדירות, ועל נהירת הזרקות הצעירים מעידים 50 גני ילדים שאנו פותחים עד ספטמבר הקרוב".

עסקים בסכנה
 מבין 8 הערים הגדולות בישראל שיעור העסקים המצויים בסכנת סגירה בתל-אביב הוא הנמוך ביותר, 9.1%, לעומת ממוצע ארצי של 15%. בבאר שבע שיעור העסקים בסכנת סגירה הוא הגבוה ביותר בקרב הערים הגדולות: מעל 16%. מבין הערים הבינוניות שיעור העסקים באי-לת הנתונים בסכנת סגירה הוא הגבוה ביותר: 19%. שיעור העסקים בסכנת סגירה ברמת גן הוא הנמוך ביותר בקרב הערים הבינוניות: 7.8%. בגבעתיים, אשר נהנית מקרבה לתל-אביב ובשטחה פועלים משרדים רבים, רק 8.7% מכלל העסקים מצויים בסכנת סגירה. ברעננה, שבתחומה נמצא אזור תעסוקה גדול של תעשיית ההייטק והאוכלוסייה בה מבוססת, רק 8.7% מכלל העסקים נמצאים בסכנת סגירה. לפי כלכלני דן אנד ברדסטריט, בעלי עסקים בתחום המסחר והשירותים מעדיפים להתמקם בערים המתאפיינות בתצורות גבוהה לנפש ולמשק הבית

26.74x32.55	32	2	עמוד	מערב - עסקים	05/2012	32129417-9
קרית אונו עירי - 62601						

דירוג הרשויות הגדולות (מעל 200 אלף תושבים)

מספר תושבים	שיעור גביית ארונה	שיעור עורך בתקציב רגיל	הכנסות במיליוני שקלים	שם הרשות	דירוג
487,939	0.89%	0.518%	4,010.2	עיריית תל-אביב-יפו	1
247,768	0.89%	0.664%	1,231.1	עיריית ראשון לציון	2
210,255	0.90%	0.050%	1,019.2	עיריית נתניה	3
221,698	0.87%	0.129%	1,233.3	עיריית פתח תקווה	4
304,064	0.73%	0.763%	2,093.6	עיריית חיפה	5
233,621	0.88%	0.228%	1,080.6	עיריית אשדוד	6
204,957	0.89%	0.060%	1,024.3	עיריית באר שבע	7
852,640	0.80%	0.088%	3,600.8	עיריית ירושלים	8

דירוג הרשויות הבינוניות (בין 50 ל-200 אלף תושבים)

מספר תושבים	שיעור גביית ארונה	שיעור עורך בתקציב רגיל	הכנסות במיליוני שקלים	שם הרשות	דירוג
98,092	0.87%	3.166%	680.4	עיריית הרצליה	1
57,118	0.94%	0.317%	291.9	עיריית גבעתיים	2
92,691	0.94%	0.256%	494.5	עיריית כפר סבא	3
199,110	0.93%	0.226%	872.3	עיריית חולון	4
81,831	0.96%	0.027%	543.4	עיריית רעננה	5
153,542	0.89%	0.056%	923.5	עיריית רמת גן	6
125,630	0.88%	0.249%	527.1	עיריית אשקלון	7
71,617	0.89%	0.593%	340.7	עיריית רמלה	8
51,278	0.93%	0.054%	216.6	עיריית כרמיאל	9
60,585	0.91%	-2.151%	397.5	עיריית אילת	10
76,509	0.81%	1.111%	328.5	עיריית לוד	11
125,262	0.89%	-0.988%	656.1	עיריית רחובות	12
77,758	0.97%	-0.504%	340.7	עיריית מודיעין-מכבים	13
88,260	0.87%	-0.760%	427.4	עיריית חדרה	14
50,118	0.89%	0.018%	239.8	עיריית נצרת עילית	15
77,014	0.63%	0.014%	268.2	עיריית נצרת	16
59,681	0.90%	-0.399%	307.4	עיריית נהריה	17

רמת גן. מובילה במספר העסקים

תל-אביב. העיר העברית הראשונה

רעננה. מובילה בהשקעה בחינוך

ירושלים. הכנסות גבוהות, עורך תקציבי קטן

מקור: D&B

אמנות הפיתוי יהודה שרון

פרשנות

מנגד, הרכב האוכלוסייה משפיע לחיוב בעיריות כמו ראשון לציון.

רשות מקומית החפצה חיים (ומקורות הכנסה) חייבת לעודד את בתי העסק להגיע אליה. עיריית פתח תקווה גילתה זאת לפני כעשור ופיתחה חברות עסקיות גדולות כמו מגדל, ביטוח ישראלי ועוד לעבור אל תחומיה.

עיריית רמת גן (הנהגית מהכנסות שנתיות של 923 מיליון שקל) שיפרה את מצבת הכנסותיה בזכות גמישות במדיניות הבינוי והקלות ליומים שהפעיל ראש העירייה צבי בר. הבינוי לגובה בא במידה מסוימת על חשבון איכות החיים של התושבים, אך סייע להבטיח מקורות תקציב לחינוך ולרווחה.

כיצד ניתן להסביר את נתוני דן אנד ברדסטריט המצביעים על עודפים תקציביים בערים, אף שבתחילת 2012 פרצה השביתה ברשויות על רקע מצוקתן הכלכלית הקשה?

ראשית נציין שלא כל הרשויות הצטרפו לשביתה, במיוחד אלה המזוהות עם הליכוד. שנית, אלה ששבתו התלוננו על עודף המשימות התקציביות שהשלטון המרכזי מטיל עליהן. מימון ההנחות בארנונות עבור קבוצות אוכלוסייה ייחודית היתה אחת מהן.

ולבסוף, 70 מתוך 254 הרשויות המקומיות הן ערים. כל היתר הן יישובים אחרים המפורזים באזור רי הפריפריה או בכמגורים המוחלשים. מדובר בעיקר ברשויות במגזר הערבי (כמו לוד) או במגזר החרדי (בני ברק).

כדי לאזן את תקציבי הרשויות הללו ולהבטיח את הישרדותן ללא הפעלת מועצה קרואה יש צורך ברפורמה מעמיקה ביחסי הממשל מול הרשויות המקומיות.

נתוני חברת D&B על חוסן הפיננסי של 50 הערים שדירגה מצביעים על מתאם מסוים בין גודל העיר לבין איכותה הפיננסית. מנתוני הדירוג, כך מתברר, עולה שמצבן הפיננסי של הערים אינו גרוע כל כך. זכורים לי מהעבר מקרים שבהם עיריות כמו חולון ורעננה קיבלו ממשרד הפנים תעודות הצטיינות על הצלחתן לסיים את השנה בעודפי תקציב.

אלא שעל-פי נתוני הדירוג, כמעט כל עיריית ישראל, ובראשן תל-אביב, זכאיות היום לתעודות כאלה. הערים הגדולות נהנות באופן טבעי מהיקפי הכנסות גדולים (3.6 מיליארד שקל) מהכנסות הערים הקטנות. ההכנסות מגיעות מתשלומי ארנונה מהתושבים ומבתי עסק הפועלים בעיר.

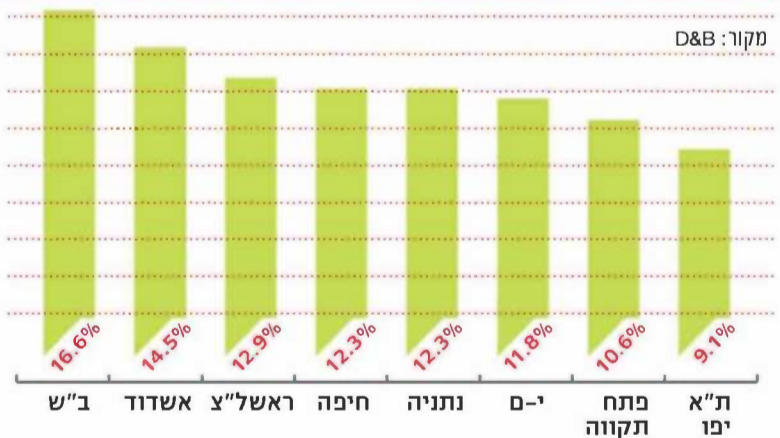
תל-אביב רושמת בזכות גורלה את שיעורי ההכנסות הגבוהים ביותר. ואולם, זה אינו ההסבר היחיד. איכות התושבים, יכולת אכיפת גביית הארנונה, ריכוז בתי העסק וההכנסות מפעילות נלוות (החברה הכלכלית לפיתוח תל-אביב) משפרים את האיכות הפיננסית. עיריית ירושלים, הנמצאת במקום השני מבחינת נת היקף ההכנסות, מדורגת במקום האחרון מבחינת החוסן הפיננסי.

איכות הדירוג בירושלים מושפעת לרעה מההרכב האנושי של אוכלוסייתה, יכולת אכיפה רעועה, פרטנציאל ההכנסות ירוד מבתי עסק ועוד. פוטנציאל גביית הארנונה בירושלים גבוה יותר, אך האוכלוסייה המוחלשת (מרביתה מגיעה מהמגזר החרדי) מצמצמת את הגבייה.

לכך יש להוסיף הוצאות עירוניות גבוהות יחסית לתושב בתחומי הרווחה והחינוך. הוצאות רווחה מוגדלות והיעדר פעילות עסקית בהיקפים משמעותיים מסכירים גם את הדירוג הנמוך של עיריית באר שבע.

רשות מקומית החפצה חיים (ומקורות הכנסה) חייבת לעודד את בתי העסק להגיע אליה. עיריית פתח תקווה גילתה זאת לפני כעשור ופיתחה חברות עסקיות גדולות לעבור אל תחומיה

אחוז עסקים בסכנת סגירה - הערים הגדולות

מקור: D&B

בישראל לשנת 2009. מהדירוג עולה כי העיר המובילה בהשקעה בחינוך בכל ילד היא רעננה, המקצה כ-10,000 שקל לכל ילד. שיעור הזכאות לבגרות ברעננה היה 78.3% בשנת 2009, לעומת ממוצע ארצי של 54.2%. במקום השני ממוקמת רמת השרון בזכות השקעה של 9,000 שקל בכל ילד ו-76.6% זכאות לבגרות, ובמקום השלישי הרצליה שהשקיעה 8,400 שקל בכל ילד והשיגה שיעור זכאות לבגרות של 74.4%.

הערים המשקיעות את הנתח הגבוה ביותר מתקציבן ברווחה הן באר שבע - 16%, אשקלון - 15% ובת ים - 14%. תקציבים אלה מיועדים בין היתר לטיפול בילדים ונוער במצבי סיכון, לאלומות במשפחה, לנכויות, לצרכים מיוחדים ולקשישים. רעננה, המתאפיינת ברמה חברתית-כלכלית גבוהה, מקצה שיעור קטן יותר מתקציבה על רווחה: כ-7.8%.

כדי למקסם את מחזור עסקיהם. במסגרת הדירוג נבחן מספר העסקים בעיר ביחס למספר תושבי העיר. פרי-מטר זה מעיד על רמת הפיתוח העסקי בעיר ועל אפשרויות התעסוקה בה. מספר העסקים הגבוה ביותר נרשם בתל-אביב - יותר מ-76 אלף. היחס בין מספר העסקים לבין מספר התושבים בעיר הוא הגבוה ביותר בדירוג: 15:1. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ההוצאה לתצרוכת לנפש בתל-אביב היא הגבוהה ביותר: 6,720 שקל בחודש. מבין הערים הבינוניות בולטות עיריית רמת גן ועיריית הרצליה בזכות יחס גבוה של עסקים לתושבים בהשוואה לשאר הערים המדורגות.

ההשקעה בחינוך וברוחה

כלכלני דן אנד ברדסטריט בחנו גם את נתוני החינוך והרווחה בערים שונות